

Baranyi Anna

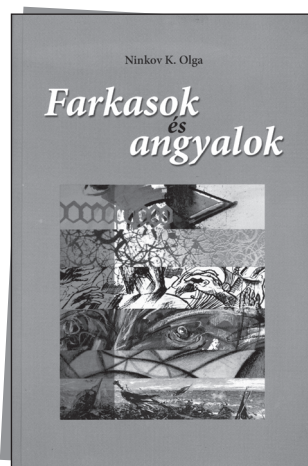
FARKASOK ÉS ANGYALOK

Wolves and Angels

Ninkov K. Olga: *Farkasok és angyalok*. Képzőművészeti tanulmányok és esszék. Életjel, Szabadka, 2009

A 143 oldal terjedelmű, kemény borítójú kötet fekete-fehér és színes reprodukciókkal gazdagon illusztrált. Első részében eddig publikálatlan, új kutatási eredményeket tartalmazó tanulmányokat olvashatunk Eisenhut Ferenc *Zentai csata* című festményével, valamint Balázs G. Árpádnak és Miloš Babićnak az 1920-as és 1930-as években keletkezett avantgárd ciklusaival kapcsolatban. Könyvének második részében a szerző kortárs vajdasági művészekről már korábban publikált tanulmányaiból, megnyitókönvelektől elhangzott rövidebb esszéiből állított össze egy válogatást.

Eisenhut Ferenc (1857–1903) Vajdaságban a *Zentai csata* (1896) című festményének köszönhetően elsősorban csataképfestőként vált ismertté. A monumentális méretű alkotás, amely 1896-ban, a millenniumi ünnepek alkalmából készült, jelenleg is Zomborban, a valamikori vármegyeházán tekinthető meg. A festőművész egyetlen olyan alkotása, amely keletkezése óta folyamatosan hozzáférhető a nagyközönség számára. Eisenhut a történelmi festészettel a millennium okán kezdett foglalkozni; az orientális témák elkötelezettje volt, az általa is fő műveknek tartott alkotásai közül több már életében budapesti közgyűjteményekbe került. Történelmi témájú munkái közül a legjelentősebb a *Zentai csata*, amelyet az újvidéki Tartományi Műemlékvédelmi Hivatal 1951-ben védettnek nyilvánított. A műalkotás Vajdaság történelme szempontjából nemcsak művészettörténeti, hanem művelődéstörténeti szempontból is jelentős. Ezért is volt indokolt az alapos, minden részletre kiterjedő kutatómunka elvégzése, majd összegezése. A szerző ír a festmény megrendeléséről, keletkezéstörténetéről, korabeli fogadtatásáról, elhelyezéséről, a

20. századi vajdasági művelődéstörténetben betöltött szerepéről. Elsőként írta meg az alkotás részletes ikonográfiai elemzését és művészettörténeti értékelését, amely most itt, ebben a könyvben kerül első közreadásra.

Ninkov K. Olga módszerének egyik jellegzetessége a minden részletre kiterjedő, a témához kapcsolható művészettörténeti és művelődéstörténeti vonatkozások kutatása. A *Zentai csata* című festményről szóló tanulmányában például azzal is foglalkozik, hogy Szabadka a milenniumi kiállításra Jantyik Mátyás illusztrátortól rendelte meg a *Szabadka szabad királyi várossá való kikiáltása* (1896) című festményt, noha számításba jöhettek volna helyi művészek is, mint Bence Ferenc (1874–1926), Mesterházi Kálmán (1857–1898), Szirmai Antal (1860–1927) vagy az óbecsei születésű Than Mór (1828–1899).

Eisenhut életművéből a *Zentai csata* nagy méretű történelmi festmény mellett még három kisebb – a szakma számára is kevésbé ismert – alkotást elemez, amelyek ugyanabban az időben keletkeztek, mint a nagy történelmi csatakép. Ezek az *Országháza* (1895), a *Csendélet piztollyal és rézpuskával* (1896) és *Az újlaki Krstbeier villa* (1896).

A szerző szerteágazó érdeklődésének és más művészeti műfajokban – film-művészet, irodalom – való jártasságának köszönhető, hogy a kötet *Aktivista párhuzamok* című tanulmányában Balázs G. Árpád (1887–1981) és Miloš Babić (1904–1968) munkásságát új megközelítéssel elemezte. A Szabadkához kötődő két művész avantgárd opusával több művészettörténész is foglalkozott, és számos értékes tanulmány jelent meg róluk. De először olvashatunk a Babić és Balázs művei közötti összefüggésekről, párhuzamokról. A szerző komplex igénnyel vizsgálta a 20. század első évtizedeinek képzőművészetét, irodalmát és filmművészetét, elemezte a témák ikonográfiai vonatkozásait, találta meg a közös kiindulópontokat. Nagyító alá vette Balázs Ady-illusztrációit és Babić tíz festményét. Többek között azt is megállapította, hogy alkotásaik sajátos, modern városi építészeti háttere sokban emlékeztet a korabeli expresszionista filmek jeleneteire, fényeffektusaira és architektúrájára. Kitér Fritz Lang *Metropolis* (1926) című filmjére, amelyet Szabadkán 1927 áprilisában mutatott be a Lifka mozi. E film ismerete közelebb vihette Balázs és Babić egyes festményeinek a megismeréséhez, megértéséhez, mélyre hatoló elemzéséhez. Miloš Babić tíz festményét rendkívüli alaposággal elemzi, és oldja fel a rejtélyesnek tűnő részleteket. Többek között ennek az egyre alaposabb művészettörténeti kutatómunkának köszönhetően is kapja meg Balázs G. Árpád és Miloš Babić a méltó helyet a közép-európai egyetemes művészettörténetben. Számunkra ez azért is nagyon fontos, mert mindkét művész főműveit a Szabadkai Városi Múzeum őrzi, így azok nem csupán a kutatók, hanem az érdeklődő közönség számára is hozzáférhetők.

A könyv második részében kortárs művészekről olvashatunk rövidebb tanulmányokat és esszéket, amelyek általában a kiállításainkkal összefüggésben

íródtak, és pedig Peity Laura, Suhajda Zita, Szalma László, Torok Melinda, Janovics Erika, Nemes Fekete Edit, Milan Tomić, Csikós Tibor, Molnár Imre, Gyurkovics Hunor és végül Ács József által a Topolyai Múzeumnak ajándékozott alkotásairól, tehát az idősebb és a fiatalabb korosztály egyaránt jelen van ebben a válogatásban.

Az egyetemes és a honi kortárs képzőművészet és a társművészetek területén való gazdag ismereteinek és az alkotók iránt érzett empátiájának köszönhetően művészeinket új megvilágításban mutatja be. Valamennyi esszé a szakemberek számára is új információkat, ismeretlen összefüggéseket tartogat. Azon felül, hogy egy-egy esszé önmagában rendkívül értékes olvasmány, együttesen betekintést adnak a vajdasági kortárs művészet jellegzetes vonulataiba, ikonográfiai és stilisztikai jellegzetességeibe is.

Képzőművészeink valós értékeinek új megvilágításba helyezésével a művészettörténet és a kortárs kritika szempontjából is értékes és fontos Ninkov K. Olga *Farkasok és angyalok* című könyve. Szabatos és színvonalas nyelvezetének, szemléletes stílusának köszönhetően a szűk szakma mellett a művészet iránt érdeklődők számára is élvezetes olvasnivalót tartogat a könyv.